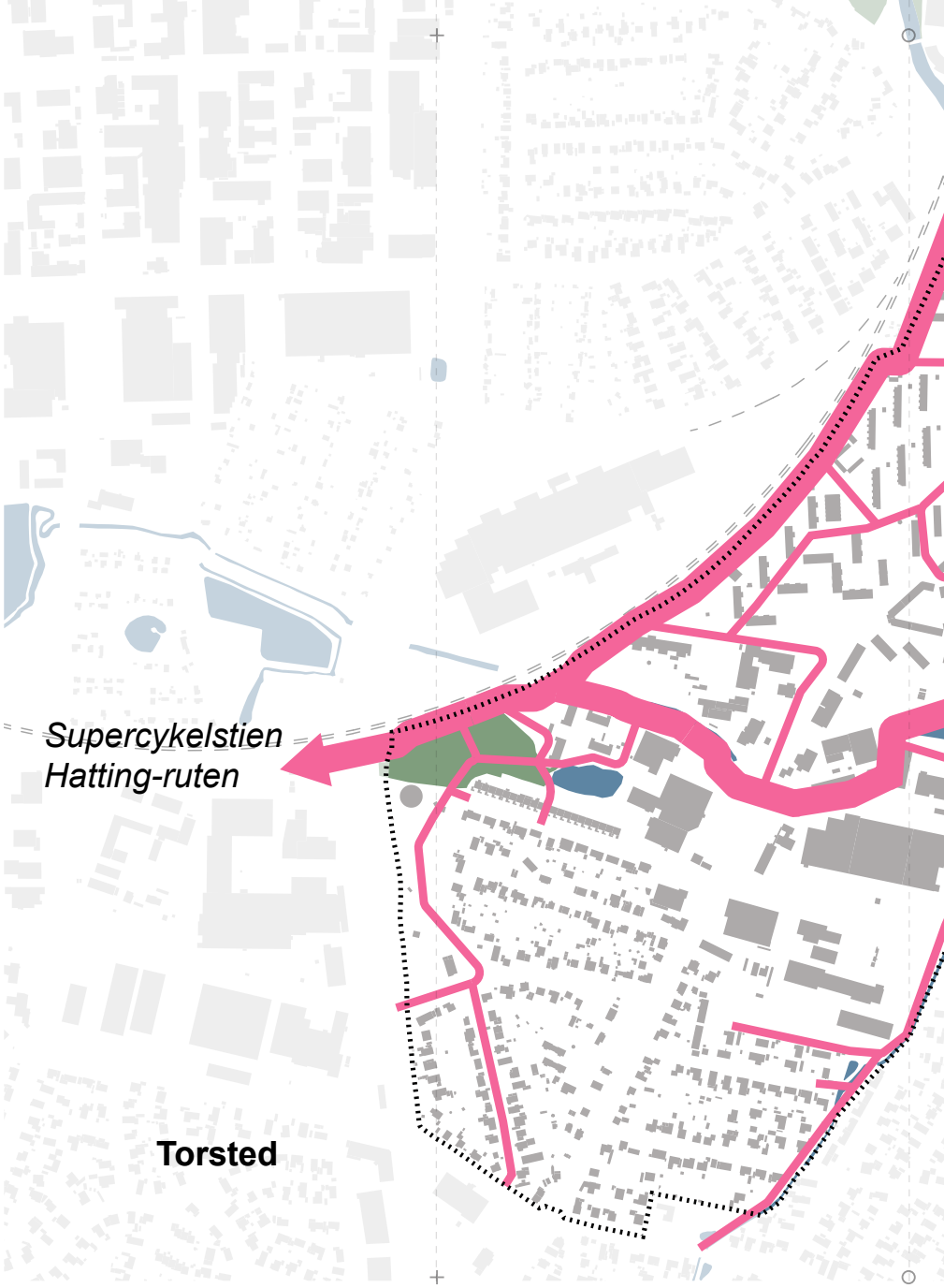
Bydelsplanen arbejder med at synliggøre potentialet ved at skabe et sammenhængende netværk af forbindelser, som kan styrke lysten til at gå/cykle frem for at tage bilen.

KORT: HORSENS KOMMUNE

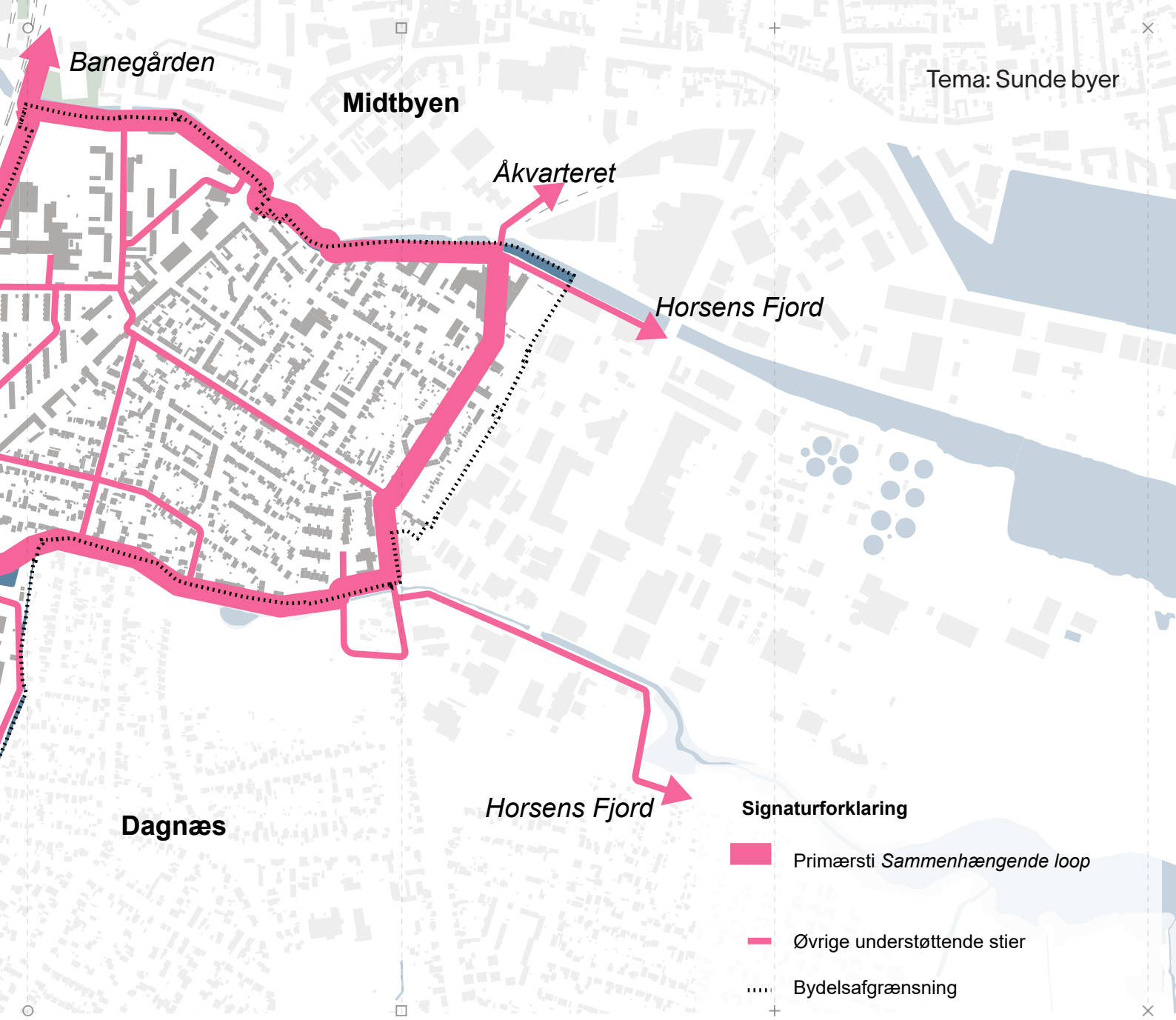

Erfaringer fra Horsens Kommune

Kan en bydelsplan gøre borgerne sundere?

Hvordan omsættes en politisk ambition om sundhed til konkret byplanlægning? Erfaringer fra Bydelsplan for Sønderbro viser, hvordan en bred sundhedsforståelse kan forankres på tværs af fagligheder og skabe nye perspektiver på, hvordan byens rum og omgivelser kan understøtte borgernes trivsel og sundhed i hverdagen.

Af **Sanne Andersen Hansen,** ph.d. og specialkonsulent, Horsens Kommune, og **Trine Knorborg Madsen,** arkitekt og byplanlægger, Horsens Kommune

I Horsens Kommune er sundhed ikke et nyt tema, men det har traditionelt ikke haft en fremtrædende plads i den fysiske planlægning. Alligevel har de omgivelser, vi færdes i til daglig, stor betydning for vores muligheder for at trives. Byens rum er dermed ikke blot rammer om hverdagslivet, men er også med til at forme vores fysiske og mentale sundhed.

Fra politisk ambition til fysisk planlægning
Med igangsætningen af planlægningen for Bydelsplan for Sønderbro var der i Horsens Kommune et politisk ønske om at arbejde med kommunens forebyggelses- og sundhedspolitik. Mere specifikt skulle der arbejdes med at forbedre borgernes sundhed og trivsel, f.eks. gennem udviklingen af byens rum.

I 2024 valgte Horsens Kommune som en af de første kommuner at indgå i partnerskabet Fælles om Lokal Sundhed for kommuner og boligorganisationer. Partnerskabet er et samarbejde mellem Kommunernes Landsforening (KL) og Danmarks Almene Boliger (BL), der arbejder for at styrke den borgernære sundhed gennem tættere samspil mellem sundhed, boligområder og lokalsamfund.

En vigtig del af opgaven med bydelsplanen blev derfor at undersøge, hvordan sundhed kunne omsættes fra en politisk ambition til et aktivt element i den fysiske planlægning. Det var ambitionen at undersøge, hvordan sundhed kunne omsættes til konkrete og fysiske greb i bydelsplanen.

Samarbejdet mellem plan- og sundhedsområdet
Vi igangsatte arbejdet med bydelsplanen med et større internt møde, hvor vi orienterede flere fagområder om den forestående planlægning. Her lagde vi de første sten til nye samarbejdsrelationer på tværs af direktørområderne, som bidrog med vigtig viden om bydelen, aktører og indsatser på tværs af hele organisationen. Deltagerne blev inviteret, ud fra hvilke områder vi forventede kunne blive relevante at få input fra. Vi inviterede derfor kolleger fra teknik og miljø, skole, sundhed og ældreområdet.

Med sundhed som analysetema
Bydelsplanen for Sønderbro er udarbejdet med en systematisk kortlægning af de fysiske og demografiske forhold.

> Byens rum er dermed ikke blot rammer om hverdagslivet, men er også med til at forme vores fysiske og mentale sundhed.

Hertil kommer også en mere tematisk analyse af udfordringer og potentialer ud fra emnerne klima, byudvikling, mødesteder, grønne områder og forbindelser.

Det var fra starten planen, at sundhed skulle indarbejdes som et analysetema på lige fod med ovenstående. Vi valgte i første omgang at lave en kort præsentation af samarbejdsprojektet og vurdere potentialer og udfordringer ved at skabe rammer for nære sundhedstilbud i bydelen. Ambitionen var at skabe bevidsthed om sundhed som gennemgående tema igennem bydelsplanen og vurdere konkrete bygninger og faciliteter i bydelen.

Tidligt i planforløbet havde vi fået kontakt til en kollega fra Job og Velfærd, som blev sparringspartner undervejs, hjalp med kontaktpersoner og bidrog til borgerinddragelsesprocesserne. Dette gav os den nødvendige viden til i første omgang overhovedet at kunne forholde os til sundhedsområdet. Især den sparring og de input, som flere kolleger fra sundhedsområdet bidrog med, da bydelsplanens format og indhold blev mere tydeligt, gjorde en mærkbar forskel for slutproduktet – og endda med relativt få midler og ressourcer.

De små justeringer, der gjorde forskellen

Da Bydelsplan for Sønderbro nærmede sig et relativt færdigt stadie, sendte vi planen til de forskellige afdelinger i Teknik og Miljø for at kvalitetssikre de emner, som berører andre fagligheder. Vi fandt det også naturligt at sende planen omkring vores kontaktperson fra Job og Velfærd, da vi netop havde formuleret sundhedsinitiativer i planen. Den feedback blev givende.

Vi fik bl.a. konkrete input til justeringer af formuleringer, der kunne sikre, at den forebyggende sundhedsindsats og sundhedsbegrebet stod tydeligere frem i planen. Det medførte justeringer i måden, vi formulerede og tænkte fællesskaber, grønne områder, sikre stiforbindelser og meget mere som tiltag, der ikke kun er planfaglige, men i høj grad også bidrager til at styrke borgernes fysiske og mentale sundhed.

Samarbejdet med sundhedsområdet betød, at sundhed gik fra at være et enkeltstående afsnit om nære sundhedstilbud til at blive et gennemgående tema i hele bydelsplanen. Med en bred sundhedsforståelse satte vi fokus på, hvordan de fysiske rammer i hverdagen kan understøtte både fysisk og mental sundhed – fra stier og grønne områder, der inviterer til at gå eller cykle, til tilgængelige mødesteder, der styrker fællesskaber og kan modvirke ensomhed.

Det krævede ikke nødvendigvis nye indsatser, men i høj grad små justeringer i planens formuleringer og en øget bevidsthed om sundhedsperspektivet i bydelens udvikling. På den måde blev sundhed en integreret del af bydelsplanen, som kan bringes i spil på tværs af fagområder, direktørområder og politiske dagsordener.

Fakta om bydelsplanen

- Politisk igangsætning, januar 2025
- Behandling af forslag, maj 2026
- Offentlig høring, medio maj til medio august 2026
- Forventet vedtagelse, november 2026

Bydelsplanen kan efter vedtagelsen læses på helhedsplaner.horsens.dk

Tre råd til andre kommuner

I dag virker mange af erfaringerne lidt banale, men i en hverdag, hvor vi som planlæggere ikke er vant til at indtænke sundhedsbegreber og -tankegange, er det essentielt at opbygge et samarbejde med kolleger fra fagområder, som ikke er en del af en planafdelings hverdag og vidensgrundlag. Her følger tre råd, baseret på vores erfaringer:

1. Tag en tidlig dialog med kolleger bredt i organisationen – og ræk bredt ud for at få fat i de rigtige. Nogle snakker I måske kun med én gang, mens andre relationer viser sig at være særdeles frugtbare.

2. Følg op, og spar med nøgleaktører i jeres organisation undervejs – ofte opstår gode synergieffekter gennem dialogen – jeres planproces kan netop være den løftestang, andre fagområder mangler for at få fondsmidler eller omsætte en vision til fysiske tiltag, der kan handles på. Dertil skal I huske at sikre det nødvendige råderum, så jeres interne kerneaktører kan bidrage med input og justeringer, så tidsplanen ikke skrider.

3. Brug de interne kerneaktører i jeres organisation aktivt. Overvej, om afsnit, fraser eller andet kan udfærdiges af andre fagligheder og kvalificeres i planafdelingen.